

اجتماعی

گیرم که آب رفته به جوی باز آید با آبروی رفته چه باید کرد؟^۱

مرضیه رجبی طوسی

اشاره:

بعد از انتشار فیلم عروسی اش؛ دیگر هیچ کس او را در جمع نمی‌دید. تمام فکرش این بود که فیلم چگونه و از کجا راهی سایت‌ها و خانه‌ها شده بود. آرزو می‌کرد کاش معروف نبود و کسی او را نمی‌شناخت. مدت‌ها خود را در خانه حبس کرده بود و فکر این که هر لحظه چه چشم‌های تجسس‌گری که با لذت به ناموسش و حریمش چشم دوخته، او را می‌آزد و تحت فشار این افکار له شده بود. مدت‌ها گذشت تا با خودش کنار بیاید و موضوع را تمام شده بداند. اتفاقی بود که افتاده بود و کاری نمی‌توانست انجام دهد. اما آه این مرد دل‌شکسته دیر یا زود دامنگیر آن‌هایی خواهد شد که به راحتی از پرچین‌ها و حصارها گذشته و به خود اجازه دادند تا به خانه‌های مردم، به حریم امن دیگران سرک بکشند.

آشفته به آدم‌هایی که از کنارش می‌گذشتند نگاه می‌کرد؛ از سایه خودش هم می‌ترسید. حس می‌کرد همه با انگشت او را به هم نشان می‌دهند. چیزی مثل خوره به جانش افتاده بود؛ بدتر از دندان درد دیشب!... دندان درد!... از خدا مرگ آرزو می‌کرد و خودش را نفرین می‌کرد که چرا به آن مطب لعنتی قدم گذاشته بود. برای چندمین بار آن صحنه شوم در ذهنش مرور می‌شد. مطب دندان‌پزشکی، برق چشمان پزشک، تصویربرداری و تهدید برای سکوت و تمکین و ... سکوت مرگبار!...

دختر که روزها و هفته‌ها عزادار حیثیت از دست رفته‌اش بود، بالاخره تصمیمش را گرفت و با شکایت و همکاری با عوامل نیروی انتظامی، دندان‌پزشک را با مدارک جرم که در منزلش کشف شده بود و همان فیلم‌هایی بود که از قربانیانش تهیه کرده بود؛ دستگیر کردند.

تهیه فیلم و عکس از صحنه‌های غیر اخلاقی و مجالس و میهمانی‌های خصوصی؛ سابقه طولانی در ایران ندارد. اولین فیلم‌ها، فیلم زاهدان ۱۱ بود که در اواخر دهه هفتاد در جامعه منتشر شد.

بعد هم ماجرای لو رفتن فیلم شب‌نشینی‌ها و پارتی‌های هنرپیشه‌ها و بازیکنان فوتبال بود که یکی پس از دیگری به مطبوعات کشیده می‌شد؛ فیلم غیر اخلاقی متناسب به هنرپیشه زن یکی از سریال‌های تلویزیونی که در زمان خود از پر فروش‌ترین فیلم‌ها شده بود و تلخ‌ترین حادثه‌ای که تکثیرکنندگان زیرزمینی فیلم‌های خصوصی آن را رقم زدند، خودکشی دختر دانشجوی تبریزی پس از تکثیر فیلم حضور او در یک میهمانی دوستانه بود و موارد بسیاری از قبیل تکثیر فیلم عروسی یکی از بازیکنان تیم ملی فوتبال و نیز یکی از خوانندگان مجاز و یکی از هنرپیشه‌های خانم.

اما حریم خصوصی چیست؟ حق افراد در مصون ماندن حوزه خصوصی ایشان، از هرگونه مداخله و تعرض فاقد مجوز و نیز منع دیگران از وقوف بر اطلاعات این حوزه که به چهار دسته قابل تفکیک است:

۱. حریم خصوصی جسمانی؛

۲. حریم منازل و اماکن؛

۳. حریم اطلاعاتی؛

۴. حریم ارتباطاتی.

تعدی به حریم خصوصی افراد جرم محسوب می‌شود. اشخاص نسبت به صدا و تصویر خود نیز حقی دارند. قانون مدنی هم با توجه به دستورات اسلام، ورود بی‌اجازه به حریم زندگی مردم را جرم تلقی می‌کند. به موجب ماده ۶۳۹ قانون مجازات‌های اسلامی، بند ب، برای کسانی که مردم را به فساد یا فحشا تشویق یا موجبات آن را فراهم می‌کنند، حبس از یک ماه تا ۱۵ سال در نظر گرفته شده است و همچنین

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی

در بند الف ماده ۱۴۰ آمده است که هر کس نوشته، طرح، نقاشی، تصویر و یا فیلم و هر آنچه که عفت و اخلاق عمومی را جریحه‌دار کند یا برای تجارت یا توزیع به نمایش عمومی بگذارد، به مجازات حبس از ۳ ماه تا یک سال و جزای نقدی از یک میلیون و پانصد هزار تا شش میلیون ریال و یا ۷۴ ضربه شلاق محکوم خواهد شد. در ضمن اگر فردی با تهیه فیلمی بخواهد خانواده‌ای را تهدید کند، مجازات‌های سنگین تری در انتظار اوست.

در ماده ۱۷ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی که در دسامبر ۱۹۶۶ به تصویب مجمع عمومی سازمان ملل رسید و در سال ۱۳۵۴ از تصویب مجلس ایران گذشت، آمده است: «۱. هیچ‌کس نباید در زندگی خصوصی و خانواده و اقامتگاه یا مکاتبات، مورد مداخله خودسرانه (بدون مجوز) یا خلاف قانون قرار گیرد و همچنین: شرافت و حیثیت او نباید مورد تعرض غیر قانونی واقع شود. ۲. هر کس حق دارد در مقابل این گونه مداخلات یا تعرض، از حمایت قانون برخوردار شود.»

حریم خصوصی در محیط سایبر

هر چه پای بشر بیشتر به دنیای دیجیتال، فناوری‌ها و تکنولوژی‌های پیشرفته باز شد، به همان نسبت آرامش و آسودگی خیال از او دور شد. شاید ره‌آورد تکنولوژی تنها توسعه نبود؛ دردسر و دغدغه هم بود. با گسترش سایت‌ها و بلوتوث‌ها نگرانی اشخاص برای در خطر افتادن حیثیت و آبرو افزایش یافته و متأسفانه بسیاری از مردم اطلاع دقیقی در مورد چگونگی حفظ حریم خصوصی خود در برابر این فناوری ندارند و شاید ندانند که با یک برنامه ریکواری ساده، بسیاری از اطلاعات محرمانه و عکس‌ها و فیلم‌های خانوادگی آن‌ها قابل بازیابی و دسترسی می‌باشد و این که هرکس نیز به راحتی می‌تواند به تمام اطلاعات شخصی آن‌ها دست یابد و آن را منتشر کنند.

در سال ۸۶، به دنبال گسترش انتشار فیلم‌های خانوادگی و فیلم‌های مستهجن و تصویربرداری مخفیانه از استخرهای خصوصی یا زنانه، مجازات‌ها تشدید شد و علاوه بر مجازات‌های ذکر شده، قوانین جدیدی به تصویب رسید: از جمله قانون نحوه مجازات اشخاصی که به صورت غیر مجاز در امور سمعی و بصری فعالیت می‌کنند. براساس ماده سوم این قانون: «عوامل تولید، توزیع، تکثیر و دارندگان آثار سمعی و بصری غیر مجاز، اعم از این که مجوز فعالیت از وزارت فرهنگ و ارشاد داشته یا بدون مجوز باشند، با

توجه به محتوای آثار حسّسب مورد، علاوه بر ابطال مجوز به یکی از مجازات‌های ذیل محکوم خواهند شد:

الف) عوامل اصلی تکثیر و توزیع عمده آثار سمعی و بصری مستهجن در مرتبه اول به یک تا سه سال حبس و ضبط تجهیزات و صد میلیون ریال جریمه نقدی و محرومیت اجتماعی به مدت هفت سال و در صورت تکرار به دو تا پنج سال حبس و ضبط تجهیزات و دویست میلیون ریال جزای نقدی و محرومیت اجتماعی به مدت ۱۰ سال محکوم می‌شوند.

چنانچه عوامل فوق‌الذکر یا افراد ذیل از مصادیق مفسد فی الارض شناخته شوند، به مجازات آن محکوم می‌گردند (مجازات مفسد فی الارض در مرحله نهایی اعدام می‌باشد).

۱. تولیدکنندگان آثار مستهجن با عنف و اکراه

۲. تولیدکنندگان آثار مستهجن برای سوء استفاده جنسی از دیگران

۳. عوامل اصلی در تولید آثار مستهجن ...

سایر عوامل تولید، تکثیر و توزیع موضوع بند «الف» چنانچه از مصادیق افساد فی الارض نباشند، به مجازات شلاق از سی تا هفتاد و چهار ضربه و جزای نقدی از ده میلیون تا پنجاه میلیون ریال و محرومیت اجتماعی از دو تا پنج سال محکوم می‌شوند...

ماده ۵ قانون فوق‌الذکر نیز مقرر می‌دارد: مرتکبان جرایم زیر به دو تا پنج سال حبس و ده سال محرومیت از حقوق اجتماعی و هفتاد و چهار ضربه شلاق محکوم می‌شوند:

الف) وسیله تهدید...

ب) تهیه فیلم یا عکس از محل‌هایی که اختصاصی بانوان بوده و فاقد پوشش مناسب می‌باشد؛ مانند حمام‌ها و استخرها و یا تکثیر و توزیع آن.

ج) تهیه مخفیانه فیلم یا عکس مبتذل از مراسم خانوادگی و اختصاصی دیگران و تکثیر و توزیع آن.

ببینیم قبل از آن که دیده شویم

برای پیشگیری از بروز هرگونه اتفاقی، قبل از آن که قوانین و عوامل نیروی انتظامی به ما کمک کنند، خودمان می‌توانیم با مطالعه و آگاهی بیشتر از شیوه‌های حفاظت از محصولات دیجیتالی، لپ‌تاپ شخصی و موبایل؛ کمک‌کننده باشیم.

- تلفن همراه خود را در اختیار دیگران قرار ندهیم.

- به پیام‌های ناشناسی که در اینترنت است اعتنا نکنیم.

- زمانی که از اینترنت استفاده نمی‌کنیم، کابل اتصال را بکشیم.

به موجب ماده ۶۳۹ قانون مجازات‌های اسلامی، بند ب، برای کسانی که مردم را به فساد یا فحشا تشویق یا موجبات آن را فراهم می‌کنند، حبس از یک ماه تا ۱۵ سال در نظر گرفته شده است.

برای پیشگیری از بروز هرگونه اتفاقی، قبل از آنکه قوانین و عوامل نیروی انتظامی به ما کمک کنند، خودمان می‌توانیم با مطالعه و آگاهی بیشتر از شیوه‌های حفاظت از محصولات دیجیتالی، لپ‌تاپ شخصی و موبایل؛ کمک‌کننده باشیم.

کسی بدون اذن صاحب آن وارد شود یا کسی را جلب کند؛ یا به نام کشف جرم یا ارتکاب گناه تعقیب و مراقبت نماید و یا نسبت به فردی اهانت نموده و اعمال غیر انسانی - اسلامی مرتکب شود یا به تلفن یا نوار ضبط صوت دیگری به نام کشف جرم یا کشف مرکز گناه گوش کند و یا برای کشف گناه و جرم هر چند گناه بزرگ باشد، شنود بزرگ بگذارد و یا به دنبال اسرار مردم باشد و تجسس از گناهان غیر نماید یا اسراری که از غیر به او رسیده ولو برای یک نفر فاش کند. تمام این‌ها حرام و گناه است و بعضی از آن‌ها چون اشاعه فحشا و گناهان از کبائر بزرگ است و مرتکبین هر یک از امور فوق مجرم و مستحق تعزیر شرعی هستند و بعضی از آن‌ها موجب حد شرعی می‌باشد.

ایشان می‌فرمایند: «... مؤکداً تذکر داده می‌شود که اگر برای کشف خانه‌های تیمی و مراکز جاسوسی و افساد علیه نظام جمهوری اسلامی از روی خطا و اشتباه به منزل شخصی یا محل کار کسی وارد شدند و در آن جا با آلت لهو یا آلات قمار و فحشا و سایر جهات انحرافی مثل مواد مخدر برخورد کردند، حق ندارند آن را پیش دیگران افشا کنند؛ چرا که اشاعه فحشا از بزرگ‌ترین گناهان کبیره است و هیچ کس حق ندارد هتک حرمت مسلمان و تعدی از ضوابط شرعی نماید. فقط باید به وظیفه نهی از منکر به نحوی که در اسلام مقرر است عمل نمایند و حق جلب یا بازداشت یا ضرب و شتم صاحبان خانه و ساکنان آن را ندارند و تعدی از حدود الهی ظلم است و موجب تعزیر و گاهی تقاص می‌باشد...»

قرآن کریم به مؤمنان سفارش می‌کند که در امور مربوط به دیگران نه گمان بد ببرند و نه در آن تجسس کنند: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید از گمان بسیار پرهیزید که بعضی از این گمان‌ها گناه است و تجسس نکنید.»

از سوی دیگر اسلام بیان می‌دارد برای ورود به منازل دیگران از در وارد شوید و از سرک کشیدن به حریم‌های خصوصی و خلوت‌های دیگران اجتناب کنید. همچنین بیان می‌دارد برای ورود به منازل دیگران از آن‌ها اجازه بگیرید و به اهالی آن اطلاع دهید.^۱

پی‌نوشت‌ها:

۱. شعر: حمید مصدق
۲. حجرات، ۱۲
۳. نور، ۲۸، ۲۷

- حتی الامکان از قرار دادن عکس‌ها و فیلم‌های شخصی بر روی رم در تلفن همراه و کامپیوتر خودداری کنیم.

- هنگام خرابی کامپیوتر و دادن کیس به دست تعمیرکار، حواسمان باشد که با ریکاوری، اطلاعات پاک شده قابل بازگشت است.

- هکرها اگر تشخیص دهند با چه IP وارد شدیم، در صورت امنیت پایین سیستم، وارد سایت خواهند شد.

- عکس‌ها توسط فتوشاپ و فیلم‌ها با مونتاز به راحتی در فضای مجازی می‌توانند قرار گیرند. پس به هر عکس و فیلمی که می‌بینیم اعتماد نکنیم و در گناه تهمت دیگران شریک نشویم.

- در مجالس، میهمانی‌ها، اتاق پرو لباس، استخر و... حساسیت‌های لازم را داشته باشیم.

این افراد مجرمند یا بیمار؟ یا هر دو؟

واقعاً چرا عده‌ای تمام زندگی‌شان صرف سرک کشیدن به زندگی این و آن می‌شود؟ استاد ابوالفضل تقی‌پور کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی، در این زمینه معتقد است: درباره کسانی که چنین رفتارهایی را انجام می‌دهند، باید به دو نکته توجه داشت:

۱. شدت رفتار

۲. میزان فراوانی (چند بار آن کار را انجام داده است).

اگر کسی به دفعات و به اشکال شدید به حریم خصوصی دیگران تجاوز کرده باشد و مرتب در زندگی‌اش از مسایل ساده تا عمیق وارد حریم دیگران شده باشد، دچار بیماری‌ای به نام «اختلال شخصیت ضد اجتماعی» است که مهم‌ترین ویژگی این دسته افراد؛ عدم رعایت حقوق دیگران است.

در مواردی که فراوانی کم است، افراد بیشتر انگیزه‌های شخصی دارند مثل: انتقام جویی، خصومت، حسادت‌های شدید بیمارگونه، انگیزه پیشرفت غیر صحیح مثل گرفتن باج و حق‌السکوت، گاهی هم انگیزه‌های جنسی؛ مثل کسانی که از نورگیرها و پشت‌بام‌ها یا با دوربین‌ها به منازل مردم نگاه می‌کنند.

حفظ حریم از دیدگاه بنیان‌گذار جمهوری اسلامی

امام خمینی (ره) در فرمان ۸ ماده‌ای خود در تاریخ ۱۳۶۱/۶/۲۴ که در جهت حفظ شرافت و انسانیت و ارزش‌های والای انسانی همه را دعوت به عدل اسلامی نموده‌اند، قوه قضائیه را مورد خطاب قرار داده و فرمودند: «هیچ کس حق ندارد به خانه یا مغازه یا محل کار

در ۴۰ سال گذشته، این عروسک همواره در صحنه سیاست حضوری فعال داشته است. در زمان انتخابات، در جنگ‌های ویتنام، گرانادا، پاناما و پایان جنگ سرد، این عروسک نقش‌های متفاوتی را ایفا کرده است.

در سال ۱۹۹۰ و در جنگ عراق و آمریکا و پس از واقعه ۱۱ سپتامبر، باربی با پوشش یونیفورم نظامی ضد تروریست، به تهبیح افکار عمومی پرداخت.

بی‌شک چنین حضوری فقط جنبه هنرنمایی نداشت، چرا که سیاستمداران و استراتژیست‌های فرهنگی آمریکا در تلاش بودند تا به شیوه‌های مختلف، بنیان فرهنگی خود را تقویت و آن را در سراسر جهان گسترش دهند. به این منظور، تربیت دختران تمام دنیا با گزاره‌های فرهنگ آمریکایی، بهترین گزینه و راهکار برایشان به نظر می‌رسید که این مهم در سایه باربی‌ها به راحتی امکان‌پذیر شد.

عروسک‌های دختران، رتبه اول را کسب کرد و همین موفقیت قیمتش را افزود. سپس شرکت متل، «جک رایان» طراح موشک در پنتاگون را به دلیل شناخت و مهارتش در تصویرسازی فرم هیکل زنان استخدام کرد که با مدد او و در سال ۱۹۶۱، عروسک

«کن» وارد بازار شد. این عروسک پسری بود با لباس‌های شیک و موهای قهوه‌ای با نامی برگرفته از نام پسر هندلر که در کنار باربی از فروش خوبی برخوردار شد.

قضیه به همین جا ختم نشد. در سال ۱۹۶۳ عروسک «میچ»، در سال ۱۹۶۵ عروسک «اسکیپر»، در سال ۱۹۶۸ عروسک متفاوت «کریستین» با رنگ و چهره‌ای متفاوت، خاص کودکان سیاه‌پوست و دو رگه آفریقایی - آمریکایی، در سال ۱۹۸۸ «ترزای» آمریکای لاتین و در سال ۱۹۹۰ «کی یرا» باربی ژاپنی و چینی روانه بازار شدند.

اما باربی فقط یک عروسک نبوده و نیست.

«هنوز ده سال از تأسیس شرکت متل توسط زوج هندلر و مت، در ایالات کالیفرنیا جنوبی آمریکا نگذشته بود که این زوج تصمیم گرفتند وارد حیطه تولید اسباب بازی شوند. پس در سال ۱۹۵۵ کمپانی متل فعالیت خود را در این عرصه آغاز کرد.

خانم رت هندلر دریافت که فرزندش باریارا به شخصیت‌پردازی از بزرگ‌ترها در رفتار با عروسک‌هایش می‌پردازد. از همین رو، ایده ابداع عروسک واقعی (سه بعدی) به ذهن او خطور کرد که نتیجه این فکر به عقد قرارداد جهت دریافت امتیاز عروسک آلمانی «لی‌لی» منتهی شد.

این عروسک برگرفته از شخصیت، اندام و چهره یک زن خیابان‌گرد آلمانی به همین نام بود. کمپانی متل با ایجاد تغییراتی بر این عروسک آلمانی، آن را عمومیت داد و به تولید انبوه آن در آمریکا پرداخت. حال این عروسک تغییر یافته، باربی نام داشت.»
به فاصله کمی، این عروسک در بین